

NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

X. ÉVF. 107. SZ.

1886. APRILIS.

MINDEN JOG FENNTARTATIK.

TARTALOM: Pozsony környékének rózsái (*Rosae ditionis Posoniensis*)
 SABRANSKY HENRIK. — Könyvismertetések: Notarisia I. 1. 2. W. BARREY Florae Sardoae Compendium. BAUMGARTEN Jahresbericht über die Fortschritte in der Lehre von den pathogenen Mikroorganismen. G. BRESADOLA Schulzeria. CESATI, PASSERINI, GIBELLI Compendio della Flora italiana fasc. 35. — Tudós társaságok. — Halálozások. — Ki-tüntetések. — Kinevezések. — Nyilvános intézetek. — Száritott gyűjtemények.

POZSONY KÖRNYÉKÉNEK RÓZSÁI

(Rosae ditionis Posoniensis.)

Közli:

SABRANSKY HENRIK.

Több év óta tűzvén ki feladatomból Pozsonymegye növényzetének gondos átkutatását, a polymorph-nemekre is figyelmet fordítottam. Kárpáterdeink érdekes szederjeiről más helyen beszéltem*; a következőkben megkísérlem rózsaaalakjaink felsorolását adni. Ném teljes jegyzék, mit két évi gyűjtés után nyújthatok; ha mégis annak közlésére határoztam el magamat, az különösen tekintettel arra történt, hogy megyénk rózsafiorája eddigelé meglehetősen ismeretlen maradt, míg másrészt az általam felsorolandó alakok száma oly meglepő nagy, hogy elég hű képet adhat Pozsony rózsafiorája általános jelleméről.

Útmutatómúl e bajos genusban kiváltképen BORBÁS V. „A Magyar birodalom vadon termő rózsái monographiája“ (Budapest 1880) szolgált, használtam azonkívül DÉSÉGLISE Catalogue raisonné des espèces du genre rosier (1877), HALÁCSY és BRAUN Nachträge zur Flora von Niederösterreich-ben KEL-

* I. Verh. k. k. zool. botan. Gesellsch. Wien 1886. 89—96.

LER-től (1882) közölt monographiát, valamint H. BRAUN Beiträge zur Kenntniss einiger Arten der Gattung Rosa (Verh. k. k. zool. botan. Gesellsch. Wien 1885) c. értekezéseit.

El nem hallgathatom végre, hogy BORBÁS és BRAUN meghatározásaimat revideálni szíveskedtek, miért e helyen is köszönetemet kimondom.

1. *Rosa silvestris* HERM. *R. arvensis* Aut. vix HUDS., *R. arvensis* var. *glabrifolia* BORB. l.c. 343. Hegyi erdők árnyékában, ritka; így Borostyánkő és a rézhámor között bőven, a malomvölgyben is (RICHTER után).
2. *R. Austriaca* CR. (*R. gallica* KOCH, NEILR. etc.) Napos helyeken az egész hegyi területen közönséges; alakjai var. *pannonica* WIESB. hegyi kertben, Récese felé sat. var. *magnifica* BORB. l.c. 369. sok helyütt, így a Weidritz-völgy felé tartó útakon, Récsénél sat. var. *haplodonta* BORB. l.c. 367 és var. *pumila* JACQ. mint az előbbieik, de ritkábbak.
3. *R. Armanni* GMEL. Fl. Bad. III. BORB. l.c. 373 (var. *coriacea* BORB.) Bokrok közt Lamacs körül, gyéren és valószínűleg hybrid eredetű.
4. *R. mucronulata* DESÉGL. in GODET Fl. JUI. 71 non KELLER l. c. 30. Utóbbi növény BRAUN szerint, ki BECK gyűjteményében látott KELLER-féle példányokat, a *Caninae pubescentes*-hez tartozik. A Dévényi „Kogel“ csúcsán *R. solstitialis*-sal együtt.
5. *R. albolutescens* RIP. BORB. l. c. 409. WIESBAUR levelei tudósítása szerint a „Kaiserweg“ verőfényes helyein, én ott nem láttam.
6. *R. spuria* PUGET, BORB. l.c. 411. Pozsony és Récese közt, az államvasút mély útja közelében.
7. *R. canina* L. (var. *fissidens* BORB. l.c. 411). Gyakori erdős helyeken, a vaskút mögött, Dévény körül sat. var. *nitens* (DESV.) a hegyi kert déli oldalán, var. *subnitens* GANDOG. „Friedliche hütte.“
8. *R. fallens* DESÉGL. var. BORB. l.c. 411. A Beszterce (Bisternitz) fölötti mészhegyeken *R. vinodora*, *apricorum*, *sphaeroidea* etc. társaságában gyakori.
9. *R. euoxyphylla* BORB. l.c. 414. Szőlők mellett Récese felé a vasúti vágás táján több bokor! Vidékünk legszebb rózsái egyike, mely annál érdekesebb, mert eddig csakis Erdélyből (im monte Cenk Coronae) volt ismeretes.
10. *R. aciphyllodes* CRÉP. ined. (?) A Dévényi „Kogel“ csúcsán.

11. *R. sphaerica* GREIN. BORB. l.c.415. Az államvasút töltésein Récese felé gyakori.
12. *R. villosiuscula* RIP. Eddig csak Pozsony és Bazin között erdők szélein.
13. *R. cladoleia* RIP. BORB. l.c.423. A hegyi kert déli oldalán, bokros helyeken. — A Pozsonyi növény BRAUN szerint typicus és teljesen megegyezik eredeti Francia példányokkal, míg a KELLER által l.c. leírt alak inkább kerekded levélkéi és szőrös bibeszárjai által eltér. Átmeneti alakot a következőhöz a „Schienweg“ erdős helyein láttam.
14. *R. oblonga* DÉSÉGL. et RIP. BORB. l.c.423. A hegyi kert déli lejtőin, a Dévényi „Kogel“ csúcsán sat.
15. *R. dumalis* BECHST. BORB. l.c.420 excl. syn.! KELLER l.c.293. excl. syn.! Az egész hegyvidéken elterjedt és sokalakú faj: var. *recognita* ROUY a Pozsonyi és Hainburgi hegyeken, var. *gregaria* H. BR. „Kaiserweg“, var. *ramigera* GODR. sat.
16. *R. laxifolia* BORB. l.c.42. Pozsony és Récese között az államvasút hasadéka mellett nem ritka.
17. *R. innocua* RIP. in CRÉP. Prim. monogr. ros. I. 238. KELLER l.c.295. E szép hazánkra nézve új alakot a hegyi kertben meg a Hundsheimi hegy verőfényes helyein gyűjtöttem.
18. *R. rubelliflora* RIP. BORB. l.c.422. KELLER l.c.295. Erdős vidékeken ritka, a „Schienweg“-i vadászlak közelében, zergehegyen sat.
19. *R. rubescens* RIP. KELLER l.c.296. Hegyi útakon Pozsony körül szorványosan.
20. *R. eriostyla* RIP. et DÉSÉGL. l.c. 419. KELLER l.c. 190. Eddig csak a Dévényi várrom hegyről láttam.
21. *R. sphaeroidea* RIP. var. *calophylla* CHRIST, KELLER l.c. 297. Gyakori Beszterce és Máriavölgy között mészsziklákon.
22. *R. sphaeroidea* RIP. var. *Posoniensis* H. BRAUN in sched. Frutex medius, ramis dilute brunneis v. virescentibus, aculeatis; rami patentes; aculei adunci v. subfalcati, in ramis iunioribus tenues; stipulae anguste lanceolatae auriculis divergentibus acuminatae, margine glandulis purpurascentibus praeditae; petioli glandulis stipitatis sessilibusve plus minus obtekti et (praesertim superiores) pilosuli, aculeati; foliola quinata v. septena, parva v. submediocres utrinque glaberrima, acuta v. acuminata, basin versus breviter attenuata vel subrotundata, ovata v. ovato-suboblonga, margine irregulariter glanduloso-biser-

rata v. in superioribus irregulariter fere simpliciter serrata; serratura acuta; bracteae ut stipulae, tamen latiores et pagina inferiore hinc inde subpilosula; pedunculi longitudine mediocres, leves, glabri; receptacula brevissime ovoïdea v. subglobosa; sepala duo integra, tries valde pinnatifida pinnulis stipitato glandulosis, dorso calvis, post anthesin reflexa, cito decidua; discus planus; styli dense albido-pilosi v. subvillosi; petala albida v. pallidissime rosea; receptacula fructifera globosa, mediocria.

Rosa pulchra, gracilis, media inter *R. myrtilloiden* TRATT. et *R. viridicatam* PUGER; ab hac petiolis puberulis, serraturis irregulariter duplicatis, aculeis tenuioribus formaque foliolorum et magnitudine sat discrepat; ab illa differt fructibus globosis v. sphaeroïdicis, styliis subvillosis etc.; a *R. insubrica* WIERZB. et *R. aciphylloidi* CRKP. diversa foliolis glanduloso-biserratis, petiolis pilosiusculis etc.; a *R. aciphylla* RAU foliolorum magnitudine iisque ad basin subrotundatis etc. discernenda; *R. adscita* fructibus gaudet ovoïdeis foliolisque omnibus argute et glanduloso biserratis. Crescit in regione aprica rosisque abundante „Kaiserweg“ ad Posonium.

23. *R. Podolica* TRATT. 1823 = *R. glaucescens* BESS. 1822 non WULF. 1805. Conf. H. BRAUN l.c. 23. Alacsony termete és apró kékes levélkéi által nagyon feltűnő egy alak. Eddig csak a hegyi park yerőfényes oldalán, egy helyen.
24. *R. biserrata* MÉRAT, BORB. l.c. 419, KELLER l.c. 299. Az egész hegyi vidéken elterjedt alak.
25. *R. Timeroyi* CHAB. in CARIOT Étud. des fleurs II. 180 (1860) = *R. Waitziana* f. *Moravica* BORB. l.c. 397 et 404 (1880) BRAUN következőket jegyez ez alokról: „*R. Timeroyi* CHAB. in Niederösterreich an Bachrändern bei Perchtholdsdorf in Juni 1885 zuerst von JOSEF PICKL entdeckt, wurde später von mir in 100 Exempl. gesammelt; die französischen Originalien kann ich von *R. Waitziana* f. *Moravica* BORB., welche ich in hundert Exemplaren am Originalstandorte von OBORNY gesammelt vorliegen hatte, nicht im mindesten unterscheiden, ebensowenig wie vorliegende Presburger Pflanze, die völlig mit den Original Exemplaren übereinstimmt.“ ÉN OBORNY-féle virágokon szintén hiába kerestem „aculeos acerosos“, melyek által *R. moravica* eltérne a *R. Timeroyi*-től.

A Duna mentén vonuló hegyeken, így különösen a Timmler hegyen szőlők szélén gyakori. Valamint a következő hazánk új polgára.

26. *R. Aunieri* CARIOT l.c. II. 180. Nem messze az előbbtől, szőlők mellett; óriási levelei és élénk piros virága által nem kevésbé feltűnő alak, mely úgy látszik a rokon *R. Timeroyi* társaságát kedveli. BRAUN is evvel együtt találta Perchtholdsdorfnál (1885 Aug.) s valószínű hogy Znaym táján is előfordúl.
27. *R. Schottiana* SERINGE. „Schieferbruch ad Mariathal leg. WIESBAUR“ BORB. l.c.409. még nem láttam a vidékről.
28. *R. subglabra* BORB. l.c.424,435. (sub var. *R. dumetorum*.) Az egész hegyi területen gránit és mésztalajon egyaránt elterjedt faj.
29. *R. lanceolata* OPIZ in Flora V.(1822) Conf. H. BRAUN l.c.94, 97—98. *R. subglabrae* affinis BORB. in sched. Pozsony és Récse közt a „Schienweg“ erdei árnyékában, nem gyakori.
30. *R. Reussii* H. BRAUN l.c.104. Verőfényes helyeken nem ritka, Pozsony (hegyi kert, Kaiserweg sat.), Modor, Dévény sat. Kerékded kis levélkéi, valamint tejfehér szirmai által igen jellemzetes alak, mely eddigelé csak Hontmegyéből (Selmec környékéről) ismeretes, de valószínűleg egész Felső-Magyarországon el van terjedve.
31. *R. platyphylloides* CHAB. in DÉSÉGL. BORB. l.c.429. Már HEUFEL észlelte a Pozsonyi hegyeken; én a hegyi parkban Beszterce mellett meszen és Deutsch-Altenburgnál a Pfaffenberg mészlejtőin gyűjtöttem.
32. *R. heterotricha* BORB. l.c.432 (sub var. *R. dumetorum*). Characteristikus alak; a Pfaffenberg Hundsheimi lejtőjén Alsó-Ausztriában. Ausztriából különben eddig még nincs említve.
33. *R. uncinella* BESS. var. *ciliata* BORB. l.c. 427 et 434. KELLER l.c.282. Bokrok közt a Hundsheimi hegy éjszaki lejtőjén Hainburg fölött.
34. *R. hirtifolia* H. BRAUN l.c. 109. Sajátságos és elterjedt faj, így szőlők mentén Récse és Pozsony között, Modor és Bazin táján, a „Kaiserweg“-en sat.
35. *R. pilosa* OPIZ Flora V.(1822) 268. conf. H. BRAUN l.c. 87. *R. subglabrae* et *eozoxyphyllae* aff. BORB. in sched. Pozsony körül a „Kaiserweg“ napos helyein, nem gyakori.
36. *R. mixta* H. BRAUN l.c. 108. *R. urbica* Aut. plur. non LÉMAN. A Károlyfalvi hegyeken és innen egészen Hidegkútig elterjedt rózsza.

37. *R. opaca* GREEN. in BILLOT Arch. non FR. Borostyánkő és rézhámor között s innen Récséig nem ritka.
38. *R. dumetorum* THUILL. BORB. l.c. 427 (excl. syn.) Pozsony megye hegyi vidékén közönséges és nagyon változó alak; feltűnőbb válfajai:
 var. *leptotricha* BORB. Budapest fl. 1879 a Schienwegi vadászház körül sat.
 var. *ramealis* PUG. Lamacs táján sat. sat.
 A többi alak, melyet BORBÁS, KELLER és mások válfajok gyanánt a *R. dumetorum*-hoz csatolnak, itt önálló nevezettel szerepelnek. A *R. heterotricha*, *R. solstitialis*, *R. subglabra* etc. habitusban sokkal inkább eltérnek, mint pl. a relativ értékű *leptotricha* BORB. és azonkívül mindentűtt tipikusok és állandók; célszerűbbnek tartom tehát különösen szűkebb virányterület tárgyalásánál azok faji elválását.
39. *R. solstitialis* BESS., BORB. l.c. 446, KELLER l.c. 275. Eddigélé csak a Dévényi Nagytető csúcán.
40. *R. coriifolia* FR., BORB. l.c. 428, KELLER l.c. 228. Csak egy helyen a „Kaiserweg“-en (egy szőlő szögletében a Duna felé), ott azonban bőven. E növényt KELLER ÖBZ. 1883. 377. var. *Eschfaelleriana* WIESB. néven írta le, én azonban kivéve talán nagyobb levélkéit, különbséget nem találok, és ily nagyobb lombú alakokat máshonnan is láttam pl. Dorogból (Esztergomm. leg. GRUNDL), Tirolból (Innsbruck leg. KERNER) sat.
41. *R. collina* JACQ. var. *megalantha* BORB. et WIESB. l.c. 394. A Kárpátok lejtőin Pozsony és Récsé között (ESCHFAELLER), a hegyi park déli oldalán, ritka.
42. *R. Boreykiana* BESS. (f. *Posoniensis* BORB. l.c. 391.) HEUFFEL szerint a Pozsonyi hegyeken; én innen még nem láttam.
43. *R. Belgradensis* PANCHICH in fl. agri Belgr. (1864), BORB. l. c. 468 et 469. Ez érdekes Délkelet-európai alakot Pozsony mellett a Zergehegy déli verőfényes lejtőin (közel a vasút viaductjához) fedeztem föl; u. o. terem *Aira capillaris* var. *biaristata* GR. GODR. is (szintén déli típus), *Dianthus collinus* WK., *Polygala oxyptera* REICHENB. sat.
44. *R. livescens* BESS. EN. Pod. et Volh. 20, conf. H. BRAUN l.c. 70. Napos útakon a hegyi vidéken elterjedt, a „vörös kereszt“ táján, hegyi kertben sat.
45. *R. trachyphylla* RAU conf. H. BRAUN l.c. 71. Sokkal ritkább, mint az előbbi, eddig csak a „Kaiserweg“ egyetlen egy helyén.

46. *R. Jundzilli* BESS., BORB. l.c.380, KELLER l.c.211 (pp.). A hegyi park déli oldalán, bőven.
47. *R. reticulata* A. KERNER ÖBZ. 1869. 332. BORB. l.c.379. Magas cserjék a hegyi park déli oldalán.
48. *R. vinodora* A. KERNER l.c.329, KELLER l.c. 235. A Beszterce fölötti mész- és palahegységben nagy sokaságban, ép oly gyakori a Hundsheimi hegyen és a Pfaffenberg és Braunsberg sziklái Hainburg mellett. Felette typicus és a többi glanduláslevelű rózsák közt hófehér szirmai által már megszűröl felismerhető.
49. *R. Kluckii* BESS. EN. Pod. Vollh. 46. BORB. l.c. 483. szerint WIESEBAUR Blumenthal mellett gyűjtötte; én szorgalmas keresés dacára nyomát sem láttam, nehezen is képzelhetem hogy ott terem.
50. *R. Zalana* WIESB. ÖBZ. 1879. 142. BORB. l.c. 489, KELLER l.c. 237. Pozsony gránithegységein igen közönséges faj, a Duna partján, a Malomvölgyben több helyütt, a hegyi parkban, Zergehegyen, Modor és Bazin táján sat. Sertés virágágai és gömbölyded gyümölcsei által kitűnően különbözik a *R. caryphyllacea*-tól.
51. *R. Hungarica* A. KERNER „Ad viam a Dévény in Újfalú ducentem Com. POSON. (SCHNELLER in herb. HOLUBY)“ BORB. l.c.496. Én még nem gyűjtöttem.
52. *R. micrantha* SM. Nagyon ritka ezen megyében, eddig csak is a rézhámortól Borostyánkőre vezető úton láttam a nagylevelű alakot a mészsiklákön.
53. *R. rubiginosa* L. (= *R. rubiginosa* var. *isacantha* BORB. l.c. 493). A mészhegységben közönséges, így a Dévényi és Hainburgi hegyeken, a Károlyfalvai völgynyíláson, Hidegkút és Beszterce fölött (itt a var. *setocarpa* BORB. et HOL. is) sat.
54. *R. apricorum* RIP. Máriavölgy, Máriavölgy és Beszterce között, a Hainburgi és Dévényi hegyeken.
55. *R. comosa* RIP. mint az előbbi.
56. *R. Seringeana* DUMORTIER 1867 = *R. Pseudocuspidata* CRÉP. 1879. In montibus Posonii (HEUFFEL) BORB. l.c. 514. Én eddig nem láttam.
57. *R. spinosissima* L. Kevéssé változó közönséges alak.
58. *R. pimpinellifolia* L. Ritkább mint az előbbi, a „Kaiserweg“-en elszórtan, Dévény táján sat.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Notarisia commentarium phycologicum. Rivista trimestrale consacrata allo studio delle Alghe redattori Dott. G. B. DE TONI e DAVID LEVI N.1. gennaio 1886. N.2. Aprile 1886. 8°.

2] Egy új folyóirat, mely az *Algák* tanulmányozásának van szentelve. A két első szám tartalma a program (2—7). *Algae novae* (I.8—43, II.77—98), diagnosisok és index. *Litteratura phycologica* (I.43—50, II.98—108). *Exsiccata* (I.50—57, II.108—110). *Contributiones ad phycologiam italicam* (I.57—62, II.110—116). *Communicationes phycologicae* (I.63, 123) és függelékül G. B. DE TONI e DAVID LEVI *Schemata generum Floridearum, illustratio accommodata ad usum Phycologiae Mediterraneae* autore F. ARDISSONE (I. i—vi, II.vii—x). A második szám tartalma: G. LAGERHEIM *Note sur le Mastigocoleus. Nouveau genre des algues marines de l'ordre des Phycochromacées* I.t.65—70. A BORZI *Nuove Floridee mediterraneae* (70—72). Szerkesztők *Relazione sul riordinamento dell'Algarium Zanardini al Comitato Direttivo del Civico Museo Correr di Venezia* (73—76). *Contributiones ad phycologiam extra-italicam* (117—122).

A mellékelt táblák csinosak. A *Notarisia* szerkesztősége *Piscina S. Samuele 3422, Venezia.*

Florae Sardoae Compendium. Catalogue raisonné des végétaux observés dans l'île de Sardaigne dressé par WILLIAM BARBEY Membre de la Société vaudoise des Sciences naturelles. Avec Supplément par M. P. ASCHERSON et E. LEVIER. Lausanne Bridel. 1885. (a boritékon, 1884 a címlapon) Bale, Genève, Lyon H. Georg. 263. 3inn. pp. VII, tab. 4°.

3] A címlapra következik MORIS arcképe, azután külön lapon a következő dedicatio: A la Mémoire de Monsieur le Professeur Giuseppe Giacinto Moris né le 25 avril 1796, à Orbassano, province de Turin, mort à Turin le 18 avril 1869. A 71. kezdődik az *Introductio*, melyben kiemeltetik, hogy MORIS Sard florája a megjelent 3 kötetben csak a *dicotyledonokat* tartalmazza. A hiányzókat pótolni és a MORIS óta hozzájöttelkel, a már megjelent részeket kiegészíteni, e munka célja. Ebben a törekvésben szerzőt többen támogatták. O. MATTIROLO megküldötte MORIS herbariumából a *monocotyledonokat*, a melyek 25 csomagot foglalnak el; tartalmuk úgy közöltetik a mint ott jeleztetett, azt revideálni majd monographusokra nézve érdekes leend. MORIS látogatóinak, még kevéssel halála előtt a megfelelő kéziratot megmutatta, azt állítják hogy az egy cassetteben a család

birtokában volna. Erre azután nevezetesen a még nem jelent részekre vonatkozó adatokat jelzi B. nagyjában. A 10—17 h. található Tableau dressé par M. le Docteur LEVIER de espèces endemiques ou spéciales à la I. Corse, II. Corse et Sardaigne, III. Sardaigne, IV. Espèces très marquées de Corse ou Sardaigne, mais avec 1 ou 2 stations, soit aux Baléares, soit dans l'archipel Toscan, soit sur la terre ferme, en France, Italie, Afrique (le centre de dispersion restant très probablement en Corse et en Sardaigne). A 17. l. megemlítetnek még pótlások a Florához, azután hogy BURNAT és GREMLI MORIS herbariumának rózsáit revideálták, u. a. herbarium *Carex*eit CHRIST, fűveit HACKEL tanulmányozták. A munkánál követett rendszer (18) az melyet MULLER ARGOV. a Société helvétique des sciences naturellesnek 1877-ben Bexben mutatott be és melynek váza ugyanazon lapon van feltüntetve.

Már most következik Florae Sardoae Compendium és pedig előbb a *Dicotyledonok* (19—52), minden fajhoz citálva van MORIS florája, azonkívül pedig az illető helyeken a pótlékok találhatóak. Hasonlóan van disponálva a többi rész mely a *Monocotyledonok*at (55—74), *Gymnospermák*at (74, ezek már MORIS-nál megvannak), *Prothallogamok*at (74—76), *Bryanthogamok*at (76—82), *Phycogamok*at (83—95) és *Agamok*at (96—119) mutatja be; csekély pótlékok (121—122) zárják ezen részt.

A különféle pótlékok a melyekhez BARBEY ezen rész kidolgozása után jutott, szintén közölve vannak és pedig:

Mon Excursion a travers l'île de Sardaigne 1858. Journal de GEORGE SCHWEINFURTH etc. (123—169). A németül írt naplót Madame BARBEY fordította Francziára.

Supplément (171—211) melyet a következő sorokkal vezet be BARBEY: „M. le docteur PAUL ASCHERSON a eu la grande bienveillance de revoir les pages qui précèdent. Cette lecture a provoqué les remarques suivantes qui ajoutent une grand valeur à notre modeste publication.

La grande science de M. ASCHERSON n'est dépassée que par son inépuisable bonté; nous en sommes vraiment confus et nous ne pouvons que lui en présenter humblement l'expression de notre reconnaissance la plus vive.“ Ezen a l. méltatja B. az újabban felszaporodott adatokat és azután következik a nagyon becses pótlék, az edényes növényeken (178—196) felismerhető ASCHERSON mesterkeze, a *Characeák* (197) A. BRAUN posthumuma után közölték, a mohokat melyeket SCHWEINFURTH gyűjtött O. REINHARDT, a melyeket MAGNUS WARNSTORF revideálták (198—201) végre jönnek az *Algák* (201—203), *Lichenek* (203) és *gombák* (203—209).

Addenda altera (214—251), melyet LEVIER ASCHERSON-nal együtt dolgozott.

Conclusion (253) W. B. megjegyzi egy Valleyresből 1885 oct. 1. kelt utóiratban, hogy immár 2856 növényfajt ismerünk Sardinia-ból; de miután ujabban BORNEMANN urék Berlinbe ismét növényeket küldöttek és DR FORSYTH MAJOR 1885-ben ismét Sardinia-ban volt és gyűjtése meghatározásával LEVIER van elfoglalva, a szám nemsokára ismét emelkedni fog.

A munkát egy Index Ordinum et Generum és igen szép táblák zárják be.

A CUISIN-tól készített táblákon melyek Párisban nyomattak láthatók:

- I. *Carex praecox* JACQ. var. *insularis* CHRIST,
- II. *C. serrulata* BIV., *C. microcarpa* SALZM.,
- III. *Maïllea Urvillei* PARL. var. *Sardoa* HACKEL,
- IV. *Trisetum gracile* PARL.
- V. *Festuca Morisiana* PARL.

A Berlinben W. A. MEYR-től köremetszetteken:

- VI. *Marrubium Aschersonii* P. MAGN. (*vulgare* × *Alysson*)
- VII. ezen színezett táblán az első ábra az *O. papilionacea* virágját mutatja, továbbá az *Orchis Bornemanniae* ASCHS., *O. Bornemannii* ASCHS. (az *O. papilionacea* és *longicornu* hybridjai) és *O. longicornu* POIR. habitusképeit és külön egy-egy virágát.

Jahresbericht über die Fortschritte in der Lehre von den pathogenen Mikroorganismen umfassend Bacterien, Pilze und Protozoën. Von Dr med. P. BAUMGARTEN, Professor an der Universität Königsberg. Erster Jahrgang 1885. Mit zwei Holzschnitten und einer lithographirten Tafel. Braunschweig Harald Bruhn. 1886. 411num. 192pp. 8°.

4] Mindenesetre jó gondolat, a pathogen microorganismusokról egy év alatt felgyűlt irodalmi adatokat, ügyesen összeállított évi jelentés alakjában összefoglalni. A tartalom következőleg csoportosúl:

I. Lehrbücher und Compendien 1—6.

II. Original-Abhandlungen 7—185.

A. Parasitische Mikroorganismen 7—160. — 1. Mikrokokken 7; 2. Bacillen 45; 3. Pathogene Spirillen 136; 4. Aktinomyces 137; 5. Pathogene Hyphomyceten 145; 6. Pathogene Protozoën 153.

B. Saprophytische Mikroorganismen 161.

C. Allgemeine Technik 177.

D. Nachtrag zu den Referaten über pathogene Mikrokokken 195.

Schulzeria, novum Hymenomycetum genus a clar.^o c.f. capitaneo St. Schulzer de Muggenburg detectum curis Sac. I. BRESADOLA Tridenti Typis Joan. Zippel 1886.

Schulzeria nuovo genere d'imenomiceti scoperto dal chiar.^o i.r. capitano St. Schulzer de Muggenburg e pubblicato per cura del Sac. G. BRESADOLA Trento Stab. Giovanni Zippel 1886. 9 pp. 1 tab. 8°.

5] Egy új gombagenus két új fajjal, melyeknek bélyegei Lati-
núl a következők:

Schulzeria BRES. novum genus l.c.7. Agardini leucospori, volva et annulo destituti. Hymenophorum a stipite discretum. Lamellae postice rotundatae, liberae, remotae. Sporae obovatae, hyalinae. (*Lepiotae* exannulatae, vel *Plutei* aut *Pilosacae* sporis albis.)

1. *Sch. rimulosa* SCHULZ. et BRES. n.sp. l.c.7. Pileus carnosus ex haemisphaerico explanatus, subirregularis, levis, glaber, siccus, luride albidus, epidermide secernibili, demum areolato-diffracta, 8—10 cm. latus; lamellae subdistantes, 9—15 mm. latae ex albis stramineae, utrinque rotundatae, interdum postice subsinuatae, liberae, remotae; stipes aequalis, generatim subexcentricus, a pileo discretus, glaber, pileo concolor, medullosus-farctus. 5cm. longus, 1cm. crassus. Caro alba, sapor et odor prorsus *Psalliotae campestris*. Sporae obovatae, hyalinae 5—6×3 μ. Aestate [ad fin. Aug.] in hortis Slavoniae (Vinkovce) solitarius, [inter Vitim viniferam].

2. *Sch. squamigera* SCHULZ. et BRES n. sp. l.c. 9. Pileus carnosulus, convexo-expansus, siccus, in prima evolutione umbrinus, dein albidus, superficie in squamulas fibrosas densas fusco-umbrinas abeunte 2cm. circiter latus; lamellae confertae, subventricosae, albae, 3mm. latae, liberae, subremotae; stipes aequalis, e farcto subcavus, a pileo discretus, albidus, squamulis mox evanidis, umbrinis laxè obsitus, 3 cm. circiter longus, 5 mm. crassus. Caro alba, compacta, odore et sapore haud speciali. Sporae hyalinae obovatae 5—8×4 μ.

[Medio m. Augusti]. In hortis Slavoniae (Vinkovce) solitarius [inter cucurbitas et fragarias].

Ugyanezen szöveg Olaszúl és Németül is olvasható a kis füzetben, az utóbbiból vettünk fel a fennebbi szövegbe egy pár szót [] jel között.

Compendio della Flora italiana compilato per cura dei Professori V. CESATI, G. PASSERINI, G. GIBELLI con un atlante di circa 130 tavole eseguite sopra disegni tratti dal vero per opera del pro-

fessore GIUSEPPE GIBELLI. Milano Dott. F. Vallardi 1886. Fasc. 35. p. 889—906. Lex. 8°. [I. MNL. I. 29 sk., 70 sk., II. 29, 95. III. 41, 74, 157. IV. 92, 163. V. 24, 156. VI. 90, 158. VIII. 14, 172 sk., IX. 138 II.]

7] A kevés hátralevő szöveg (889—906 I.) ezen füzetben befejeztetik a családok, genusok indexével és a családok analytikus feltüntetésével. A nagyon csinosan kiállított öt (XCV—XCIX.) tábla *Umbellifera*-kat tartalmaz.

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

Gesellschaft naturforschender Freunde Berlin 1885. apr. 21. ül. P. MAGNUS *Oenothera biennis* (p. 104—106) egyéves példányait talált egy országúton Halensee mellett Berlin közelében, melyeknek rozettái a kocsik és járókelők által legázoltattak és melyeknek gyökérszélvényein számos adventiv-rügyek képződtek. — P. MAGNUS „Monströser Stock von *Pericallis cruenta*“ (p. 106—107). — KNY und ZIMMERMANN A. Ueber die physiologische Bedeutung der Spiralzellen bei der Gattung *Nepenthes*“ (p. 107).

JUN. 16. ül. WITTMACK „Über die Schuppen an den Blumenblättern der *Bromeliaceen*“ (p. 135).

JUN. 21. ül. MAGNUS „Eine Reihe monströser Blüten von *Cypripedium barbatum* var. *superbum*“ (p. 144—145). — MAGNUS „Über zygomorpe *Orchideen*-Blüten mit mehreren Labelen“ (p. 145—147).

Oktober 20. ül. TSCHIRCH a Chlorophyllról tovább folytatott vizsgálatainak néhány eredményét adta elő, főleg a tiszta Chlorophyllnak spectrophotometricus úton való vizsgálatát, mi egy további bizonyítékot szolgáltatott azon feltevés helyessége mellett, hogy az élő levelek festőanyaga kevert festőanyag. Kimerítőbben más helyt lesz közzé teve (p. 155).

NOV. 17. ül. MAGNUS „Blüthe von *Viola altaica*“ (p. 181). — MAGNUS „Variation an *Gloxinia speciosa* KER.“ (p. 181—182).

(SBGnFr.)

Société Linnéenne de Paris. 1886. Jan. 6. ül. H. BAILLON „Sur l'organisation des *Hydnora*“ (545—547). — H. BAILLON „Sur les *Apama*“ (547). — H. BAILLON „Liste des plantes de Madagascar“ (547—552) *Grewiák*, köztük több új faj.

Febr. 3. ül. H. BAILLON „Sur quelques points de l'organisation des *Nepenthes*“ (553—554). — H. BAILLON „Types nouveaux de la flore malgache“ (554—555). — H. BAILLON „Sur l'organisation des

Thylacospermum et Colobanthus (555—556). — H. BAILLON „Liste de Madagascar“ (557—560) *Grewia* (concl.), *Triumfetta*, *Elaeocarpus*.

Febr. 17. ül. H. BAILLON „Les primefeuilles des Noyers“ (561). — H. BAILLON „De *Asteropeiae* structura et positione“ (561—562). — H. BAILLON „Liste de Madagascar“ (562—568) *Elaeocarpus* (concl.), *Ternstroemiaceae* (563—566), *Bixaceae* (566—568) itt egy új genus *Tisonia* (568) és ennek első faja.

Mart. 3. ül. H. BAILLON „Un nouveau type réduit de Portulacées“ (569). — H. BAILLON „Nouvelles observation sur les Chlénacées“ (570—572). — H. BAILLON „Liste de Madagascar“ (572) A *Tisonia* még két új faja (572), *Prockiopsis* n. gen. (573), *Calantica* (573), *Homalium* (573—576), *Bembicia*, *Papaya*, *Turnera* (576). (SLP.)

HALÁLOZÁSOK.

ADOLF THIESZ az ág. ev. elemi iskola tanítója és a természet-tudományi egylet növénytári őre Nagy-Szebenben † u. e. 1885. sept. 17. TH. szorgalmasan foglalkozott őri teendőivel is és halála ezen téren annál súlyosabban érezhető, mert tudunkkal nincs jelenleg Nagy-Szebenben tapasztalt florista.

FRANZ FRIEDRICH FRONIUS ev. lelkész * Szász-Nádason 1829. jan. 4., hosszú betegeskedés után † Sz. Ágotán 1886. febr. 14. Születési helyén nyerte első kiképeztetését és 9 éves koráb. Segesvárra küldötte atya, hol a középiskolákat végig járta. 1847. Lipcsébe ment egyetemi tanulmányokra 2 $\frac{1}{4}$ év múlva hazájába visszatérve rövid ideig Nagy-Szebenben házitánító volt. Chavanne tábornok házában. Azután Segesvárt nyert 1850. oct. 14. alkalmazást a gymnaziumnál, hol leginkább természetrajzot tanított és különösen növénytani kirándulásokat tett a Kárpátokba. 1859. marc. 18. Arkenbe hívták meg lelkésznek, 1868. Apácába. Munkái: Zwei botanische Excursionen auf die Gebirge Frumoasse und Butschetsch Mitth. Ver. Naturw. Hermanstadt VI. 1855. 185. — Beobachtungen während des Jahres 1855. über periodische Erscheinungen im Thier- und Pflanzenreiche aus der Umgebung Schäsburgs Ib. VII. 1856. 6. während des Jahres 1856. VIII. 1857. 197. — Eine naturhistorische Excursion auf dem Negoj Ib. VIII. 1857. 119. — Beobachtungen über photographische Wirkungen des Blitzes an Pfirsich-Früchten Ib. X. 1859. 171. — Zwei Tage auf dem Szurul und sechs Tage im Széklerlande Arch. Siebenb. Landeskunde. Neue Folge III. i. 1858. 141. és Mitth. Ver. Naturw. Hermanstadt IX. 1858. 17, 77. — Flora von

Schäsburg Programm des Gymnasiums AB. in Schäsburg 1857/58. 3—93. 8°. — Zur Erinnerung an Joh. Christ. Gottl. Baumgarten Arch. siebenbürg. Landeskunde. Neue Folge XI. 1873. 143. — Zur Charakteristik der siebenb. Karpatenflora Jahrb. siebenb. Karpatenver. I. 1882. 124. és külön.

ÖZV. NAGY PÉTERNÉ BÁRÓ WESSELÉNYI KRISZTINA sokáig hajdon maradván, nem kutyában vagy kajdácsban kereste gyönyörűségét, hanem fűvészetre adta magát oly szorgalommal, hogy maga erején megtanult Latinul s szedett növényeit a KOCH Flora germanicája szerint határozta meg. Ugyan a tudomány hozta viszonyba BÁRÓ WESSELÉNYI KRISZTINÁT NAGY PÉTERREL a volt pappal, később püspökkel, a ki leckéket adott neki kedvenc tudományában¹, s fiatal felesége meghalván, a magánál tizenhét évvel idősebb leányt vevé feleségül. W. K. ugyanis 1802-ben született, 1849. ment férjhez és 1886. febr. 26. özvegysége 2. évében halt meg.

Jelleme fővonása a jóság volt, mely kiválólag nyilatkozott abban, hogy mostoha gyermekeinek Katalinnak és Józsefnek valódi édesanyja volt s magát annak is tartotta anyyira, hogy érzékenyebbül nem lehetett megsérteni, semmint ha valaki bármily jóindulattal és célzás nélkül mostohának találta nevezni. Őszintesége is rendkívüli volt: nemcsak maga nem hazudott soha, hanem másokról sem bírta elhinni hogy tegyék és jóhiszeme a könnyenhivőség határáig ment.

BRASSAI S.

KITÜNTETÉSEK.

LINHART GYÖRGY kir. gazd. akademiái rendes tanárnak a Svéd király az éjszaki csillagrend lovagkeresztjét adományozta.

CSATÓ JÁNOST és HAZSLINSZKY FRIGYEST a m. k. természettudományi társulat tiszteleti tagjaivá választotta meg.

KINEVEZÉSEK.

FRANZ MALY eddig a cs. és kir. Belvedere főkertésze Bécsben, u.o. a cs. és kir. vár (Burg) kertinspectorának neveztetett ki.

NYILVÁNOS INTÉZETEK.

FARKAS-VUKOTINOVICH LAJOS gazdag herbariumát a Zágrábi tud. egyetemi növénykertnek ajándékozta.

¹ A boldogúltat mint sok másat a főrendi hölgyvilágban, BRASSAI is tanftotta a botanikára. Sz.

SZÁRÍTOTT GYŰJTEMÉNYEK.

Magyarország gombái. Kiadja LINHART GYÖRGY, gazd. akadémiai tanár. Magyar-Óvár. V. Centuria 1886. [I. MNL. VI. 174, VII. 127, VIII. 46, IX. 46.]

Érdemes kiadónak ez alkalommal közrebocsátott centuriája az előbb már megjelenteknek méltó folytatását képezi, csínra nézve a hasonló külföldi vállalatok méltó versenytársa, olcsóságra nézve pedig felülmúlja és így a hazában valóban nagyon érzett hézagot pótol. A *Myxo-*, *Phyco-*, *Basidio-* és *Ascomycetek* számos képviselőivel találkozunk ezen centuriában; néhány fajból, mint L. megjegyzi, az egyes példányokra szűken méretett ki az anyag, de ezek a következő centuriában pótoltatni fognak. Ezen centuriához 20 tábla van mellékelve, melyek közül számszerint 19-et a *Plasmiodiophora Brassicae* WORONIN ábrái foglalnak el ügyes másolásban. Részünkről ezt feleslegesnek tartjuk, mert megvagyunk győződve, hogy bárki is, ha e tárgyban behatóbban kíván foglalkozni, WORONIN ide vonatkozó munkáját semmiképen sem fogja nélkülözhetni; a másik táblán a *Merulius lacrymans* (WULF.) WINTER és *Lophiostoma (Lophiotrema) hungaricum* REHM. ábrázolvák. Legtöbbet most is szerző maga gyűjtött és határozott meg; mellette még a következő gyűjtők neveivel találkozunk: DR. SZABÓ, SZÉPLIGETI, DIETZ, BAUMLER, RÖMER és HAZSLINSZKY. A gyűjtött anyagmennyiség megyék szerint körülbelül a következő arányban oszlik meg: Mosony-, Krasó-Szörény-, Hunyad-, Pest-, Posony-, Brassó-, Soprony-, Hont-, Szepes-, Hajdú-, Nagy-Küküllő-megyék és Fiume környéke. A kiadott fajok diagnózisai csak később, ha már azok tekintélyesebb számban adtak ki, fognak közzé bocsátatni. Ezen centuriában a következő új fajokkal találkozunk:

417. *Puccinia Scillae* LINHART. P. acervulis in utraque parte foliorum densis, aut plus minus sparsis, epidermide diu tectas, postmodum in vertice minuto foramine aut rima biscentis pustulas gignentibus. Spóris petiolo plerumque brevi, crasso, hyalino stipatis, in medio nihil aut parum constrictis, vertice rotundatis vel diminutis, non incrassatis; minuta plerumque hyalina papilla, ad basim in petiolum contractis, verrucosis, subfuscis. 24—28 μ lat., 38—58 μ long.

In foliis *Scillae bifoliae* L. Ad Magyar-Ovarinum, April 1884. [Észrevétel. Ezen *Puccinia*-faj legközelebb áll a *P. Liliacearum*-hoz DUBY, a melylyel sok tekintetben megegyez s tőle főleg varancsos exosporiumával tér el.]

461. *Sphaerella Linhartiana* NISSL. Perithecia numerosissima dense disseminata, epidermide innata globosa, ostiolo punctiformi,

atra 100—130 mm. diametro. Asci fasciculati, clavati, 45—60 μ lgi, 9—12 μ et interdum ultra lati, 8-sporae. Sporae distichae oblonge fusiformis saepe curvatae utrinque obtusae, medio uniseptatae, sed vix consrictae demum guttulis quaternis, hyalinae, 10—12 μ longae, 3—4 μ latae.

In *Meliloti albi* caulibus siccis.

Proxima *Sph. leptasca* ADERSW. sed asci ampli, sporae biserialles. M.-Óvár mellett („Marktau“-ban) 1884 Junius havában.

466. *Leptosphaeria lineolaris* NISSL in Herb. Perithecia minuta (0.15—0.2 μ circa, diametro), seriatim disposita; saepe in lineas breves confluentia, submembranacea, depresso globosa vel a latere compressa elongataque, atrofusca, glabra, ostiolo punctiforme; asci elongate-oblongi, stipite brevi, 43—58 μ lgi, 10—12 μ lati, octospori, paraphysibus superantibus obvallati; sporae farcté, 2—3stichae fusiformes, inaequilaterales vel parum curvatae, obtusiusculae 5—7 cellulares vix nodulosae, dilute lutescentes 19—24 μ lgae, 3—4 μ latae.

Aira caespitosa L. szalmáján. Petrozsény mellett, Erdélyben, 1885 augusztus végével.

474. *Ophiobolus incomptus* NISSL in Herb. Perithecia disseminata sub epidermide pallescente globosa, vix depresso 0.26—0.3 mm. diametro, atra, glabra, ostiolo conico mox brevi, apice rotundato; asci cylindricei in stipitem brevem attenuati 115—135 μ lgi, 9—10 μ lati octospori; sporae stipatae, filiformes sed inferne leniter angustatae 15—17 (plerumque 16)-cellulares, loculo quarto vel quinto saepe nodoso, parum flexuosae, dilute lutescentes 95—110 μ lga, 3 μ latae. Paraphyses simplices vel laxae ramosae.

Dipsacus silvestris HUDS. száraz ágain. Petrozsény mellett, Erdélyben, 1885 augusztus havában.

475. *Lophiostoma (Lophiotrema) hungaricum* REHM-re nézve a következő feljegyzése vonatkozó adatot találjuk: „Észrevétel. Ezen fajt először 1883-ban a Magas-Tátrán (a Tarpataki völgyben) gyűjtöttem s az anyagot DR. REHM-nek engedtem át az „Ascomyc.“ számára. A „Paringul“-on gyűjtött anyagról ezt írja REHM: A pompás példányokon a peritheciumok szőrösök s ezért ezen faj sokkal inkább a *Herpotricha* hoz volna sorolható.

Új gazdanövényen találtattak: *Phyllactinia sufflata* (REBENT.), *Syringa vulgarison* és *Erysiphe Martii* LÉV., *Melandrym pratense*-n.

M. F.